

GÖY QURŞAĞI

UŞAQ JURNALI
№ 6 (63) - 2017

O skripka çalır... Əla rəqs edir... Çox yaxşı aktyordur... Bədii qıraətçi, üzgüçü, teleaparıcıdır. Bəs etdi?! Yox, etmədi. Əminəm ki, qəhrəmanımın başqa bacarıqlarını da söyləsəm, mat qalacaqsan. Və ürəkdən sevinəcəksən. Çünki belə uşaqların sayı nə qədər çox olsa, Vətənin gələcəyi o qədər işıqlı və xoşbəxt olar. O, seriallarda çəkilir, "Uşaqlar heç ağlamasın" adlı mahnısı ilə məşhurlaşdı. Xarici ölkələrdə günəşli Azərbaycanımızı təmsil edib. Hələ saysam, bilirsən nə qədər sayaram. Saymıram. Sadəcə, onu səninlə tanış edirəm. Ağadada Kənan Abdülhüseyn oğlu. V. Sadıqov adına 214 sayılı tam orta məktəbdə təhsil alır. 3 sayılı Uşaq və Gənclər İnkişaf mərkəzində isə aktyorluq, vokal, milli rəqs ilə məşğul olur. 33 sayılı musiqi məktəbində skripka dərsləri alır. 12 yaşı var. Hələ qarşısında geniş və işıqlı yollar var. Bundan sonra onun bütün müvəffəqiyyət və uğurlarını birlikdə izləyəcək və sevinəcəyik...

Salam, dost!

Ömür kitabımızın daha bir səhifəsini çevirərək 2017-ci ildə geridə qoyduq. Sizinlə hər ili arxada qoyub Yeni ilə qədəm basanda sevinirik. "Bir il də böyüdüük", - deyirik. Düşünüürük ki, "Göy qurşağı" ilə keçən hər il həyatınızda silinməz iz buraxır. Səhifələrini vərəqlədikcə öyrəndiklərin, oxuduqların, bildiklərin sayəsində "Göy qurşağı"nın ən yaxın dostu ola biləcəksiz. Buna əminik. Çünki biz sizin maraqlarınızı nəzərə alırıq. Sizin arzularınızı həyata keçirməyə çalışırıq, tanımadıqlarınızı tanıdırıq, bilmədiklərinizi aydınlaşdırırıq. Məhz sizə xidmət edirik, Dost. Məhz sizə.

2017-ci il kitabxanamızın və "Göy qurşağı"nın həyatında yaddaşlara köçür. Əlbəttə əldə etdiyimiz uğurlar burda bitmir, əksinə yeni ildə daha böyük uğurlara həvəs və inam yaradır. Bu uğurlar sizin kimi gözəl oxucularımızın sayəsində həyata keçir. Bir iluq təbəssümünüüz çəkdiyimiz zəhmətin dəyəərindən qat-qat qiymətli ola bilir bizim üçün. Öyrəndikləriniz hər bir məlumat isə Vətənin gələcəyinə verdiyimiz xırdaca bir töhfədir.

Dost, arxada qoyduğumuz 2017-ci il "Göy qurşağı"nın səhifələrində əbədiləşdi. Bu səhifələrdə siz özünüüzü və dostlarınızı gördünüüz, sevdiyiniz əsərləri oxudunuz, sevimli yazıçılarınızla tanış oldunuz, ən yeni kitabları tanıdınız, ən son yenilikləri eşitdiniz. Bir sözlə, arxada dolğun və məlumatlı bir il qoyub üzü gələcəyə gedin. Yolunuz açıq olsun...

Səhla Qəmbərova
baş redaktor
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Türk dünyasının nağıl bağı

“Türk dünyasının nağıl bağı” kitabının təqdimat mərasimi keçirildi.

Mən də orada idim. Özü də şox sevinirdim. Hətta uçmağa qanad axtarırdım. Ah... Bilsən, necə xoşbəxt idim?! Nəhayət ki, arzum həyata keçdi... Hansı arzum?! Türk dünyası xalqlarının nağıllarını bir arada görmək arzum...

“Nağıllar bizə yüksək mənəvi-tərbiyəvi keyfiyyətlər aşılıb, bizə yaxşılıq etməyi öyrədib. Bu gün təqdimat mərasiminə topladığımız kitab uşaqların həyatında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Türk dünyasının vəhdəti, birlik və bərabərliyi naminə hazırlanmış nəşrdə toplanan türk dünyasının nağılları ilə tanış olan hər bir uşaq bizim adət-ənənələrimizi, bir-birinə bənzər mədəniyyətimizi yaxından

öyrənə biləcək”. Bu sözləri Mədəniyyət və Turizm naziri Əbülfəs Qarayev dekabrın 8-də Azərbaycan Xalça Muzeyində “Türk dünyasının nağıl bağı” adlı kitabın təqdimat mərasimində söyləyib. F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası və TÜRKSÖY-un birgə layihəsi əsasında çap olunan kitabın önəmini qeyd edən nazir deyib: “Bu gün ölkəmizdə kitab nəşri Prezident İlham Əliyevin diqqət mərkəzindədir. Son illər nəşr edilən kitablar kitab fondlarımızı, kitabxanalarımızı zənginləşdirir. Hər bir qurum bu sahədə üzərinə düşəni etməlidir. Bu günədək ölkəmizdə uşaqların zehni və mənəvi inkişafı üçün bir sıra kitablar nəşr edilərək onların ixtiyarına verilib. “Türk dünyasının nağıl bağı” kitabı da uşaqların

mənəvi inkişafı üçün nəzərdə tutulmuş ən ümdə layihələrdəndir. Layihənin türk xalqları arasında mədəni və mənəvi əlaqələri genişləndirməklə yanaşı, uşaq folklorunun da gələcək nəsillərə çatdırılması baxımından müsbət nəticə verəcəyinə ümidliyəm". Rəhbərlik etdiyi qurumun dəstəyi ilə ərəşəyə gələn kitabın əhəmiyyətini qeyd edən TÜRKSÖY-un baş katibi Düsen Kaseinov bildirib ki, yeni nəşr uşaqların dünyagörüşünə fayda verməklə onların türk dünyasının mədəniyyətini, folklorunu daha da dərindən mənimsəməsinə şərait yaradaçaq. O deyib ki, layihənin reallaşdırılmasında məqsəd türk xalqlarının bədii təfəkküründən, zəngin təxəyyülündən, fəhmindən, duyumundan doğan, həmişəyaşarlıq hüququ qazanan

kamil ağız ədəbiyyatı nümunələrini nağıllar vasitəsilə yaşatmaqdır. Azərbaycanda Atatürk Mərkəzinin rəhbəri, akademik Nizami Cəfərov belə bir kitabın ərəşəyə gəlməsinin ortaq dəyərlərə verilən ən ali qiymət olduğunu qeyd edib. Akademik vurğulayıb ki, türk dünyasının nağıllarının vahid kitab halına salınması, eyni zamanda, türk dünyasının folklorunu yaşatmaqdır. Tədbirdə F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının direktoru Şəhla Qəmbərova kitabın işıq üzü görməsində xidməti olan bütün qurumlara minnətdarlığını bildirib. Sonra qonaqlar kitabda yer alan nağıllara çəkilmiş rəsmlərdən ibarət sərgi ilə tanış olublar.

İncəhörüm

Sehirli göl

H a k a s n a ğ ı l ı

Biri vardı, biri yoxdu. Yaşlı bir ər-arvad var idi. Onlar Göy dağının ətəklərində yaşayırdılar. Kişi ov ovlayır, qadın isə ev işləriylə məşğul olurdu. Həyatlarını belə yaşayıb gedirdilər. Günlərin bir günü qadın xəstələnir. Nə yemək yeyir, nə də su içə bilir. Çox ağır xəstələnir. Elə bilirlər ki, öləcək. Qadının əri əlacsız qalır. Amma əlindən heç bir şey gəlmir. Arvadı isə gündən-günə ölümə doğru yaxınlaşırdı. Bir gecə qadın ərinə qısıq bir səslə dedi:

– Bir az yemək istəyirəm!

Arvadının yemək istəməsinə əri çox sevindi. Amma evdə yeməyə heç bir şey yox idi. ər-arvadın yaşadığı yerdə çox varlı bir adam var imiş. Bu adam kormuş. Ona Kor Zəngin deyirdilər. Kişinin yadına Kor Zəngin düşür. Yaşlı kişi fikirləşir ki: “Səhər gedib Kor Zəngindən çörək bişirmək üçün bir az un istəyərəm.” Ancaq bu urəyindən olmasa da, məcbur qalıb getməliydi.

Səhər tezdən evdən çıxdı. Elə getmək istəyərkən evin qabağındakı gölməçə gözüne dəydi. Baxdı ki, suyun qabağını çör-çöp kəsib. Su axmağa yol tapa bilmir. Yaşlı kişi tez əlinə bir kürək alıb suyun qabağını açdı. Su və suyun üstündəki köpüklər gedəcəkləri yerə doğru axmağa başladı. Bunu belə görəni yaşlı kişi dedi:

– Hər şey olacağına varır, su axıb yolunu tapır.

Yaşlı kişi un istəmək üçün Kor Zənginin qapısına getdi. Kor Zəngin ona dedi:

– Nə istəyirsən?

Yaşlı kişi dedi:

– Bir az un istəyirəm. Arvadım çox ağır xəstədir və acdır. Evdə yeməyə heç bir şey yoxdu. Ona çörək bişirəcəyəm. Unun qarşılığında mən də sənə bir dəri verərəm.

Kor Zəngin dedi:

– Məndə dəri çoxdu. Dəri istəmirəm. Mən sənə bir qab un verim, onun yerinə sən də mənə gözlərini ver.

Yaşlı kişi əvvəl çox qorxdu. Amma başqa çarəsi yoxdu. Qulağına arvadının inləyərək dediyi: “Bir az yemək istəyirəm”, – sözləri gəldi. Yaşlı kişi çarəsiz gözlərini Kor Zənginə verdi. Sonra da unu belinə alıb evinə tərəf yola çıxdı. Amma təəssüflər olsun ki, evini tapa bilmədi.

Nə edə bilərdi?! Axı görmürdü. Birdən qulağına bir səs gəldi:

– İxtiyar, nə olub? Niyə eyni yerdə fırlanıb durursan?

Yaşlı adam dedi:

– Kimdi danışan? Mən görmürəm, koram!

– Biz su köpükləriyik. Sən bu səhər bizi evin qabağındakı gölməçədən xilas etdin. Sən bizə kömək etdin, biz də yolumuzu tapdıq.

Bu sözləri eşidən yaşlı kişi bütün başına gələnləri su köpüklərinə danışdı. Su köpükləri yaşlı kişiyə dedi:

– Su səsinə təqib et, səni sehirli gölə aparaq.

Yaşlı kişi su səsinə təqib etdi. Və bir yerə gəlib çatanda su köpükləri dedi:

– Budur, bura sehirli göldür. O, yaxşı adamlara kömək edir. Gözlərini gölün suyu ilə yu.

Yaşlı kişi belindəki yükü yerə qoyub üzünü gölün suyu ilə yudu. Elə o andaca kişinin gözləri yenidən açıldı və gördü. Tez evinə gəldi. Çörək bişirib, arvadını doyuzdurdu. Xəstə qadın bir müddət sonra sağalıb ayağa qalxdı.

Kor Zəngin isə yoxsul adamın gözlərini alsa da, ona bir faydası olmadı. Bir müddət sonra gözləri yenə kor oldu. Çünki varlı adam pis insandı. Kasıb kişi Kor Zənginə görə çox kədərləndi və ona kömək etmək istədi. Amma yoxsul adamın bilmədiyini bir şey var idi: Sən demə varlı adam uşaqılıq vaxtlarında gözləri yenicə açılan köpək balalarını gölə atırmış. Bir gün yenə köpək balalarını gölə atanda böyük bir dalğa gəlib varlı adamın üzünə zərbə ilə vurur və varlı adam o gündən sonra kor olur. Beləliklə də varlı adam cəzasını alır.

Yaşlı kişi Kor Zənginin yanına gedib sehirli göldən bəhs etdi. Bunu eşidən Kor Zəngin çox qəzəbləndi və dedi:

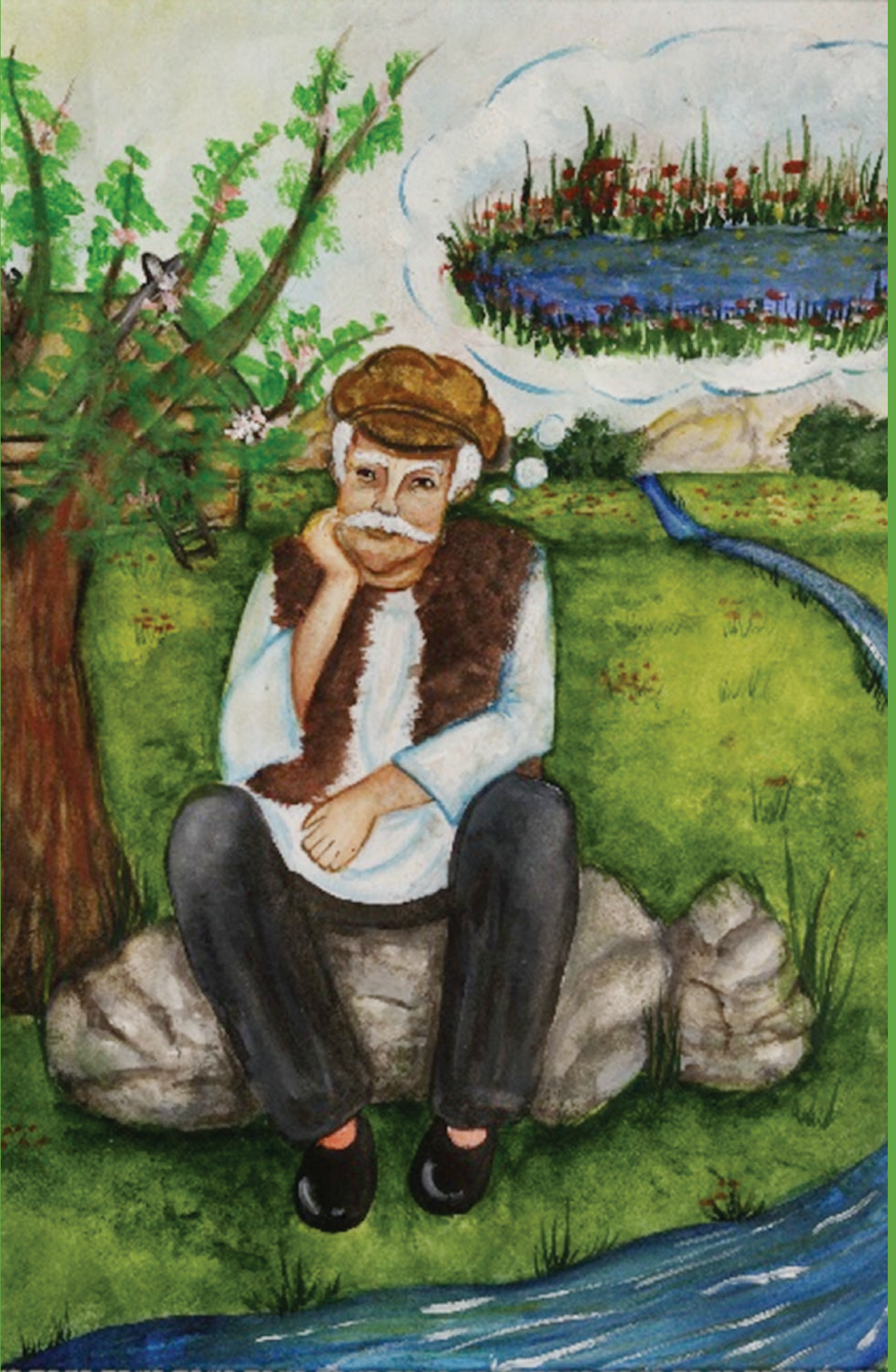
– O gölü yox edəcəyəm, qumla, daşla dolduracağam.

Yaşlı adam onun bu sözlərinə çox kədərləndi və evinə döndü. Arvadı ona təsəlli verib dedi:

– Sən heç kədərlənmə. Kor Zəngin sehirli gölə heç bir şey edə bilməz. O gölə boş yerə sehirli göl demirlər.

Yaxşılıq edən yaxşılıq, pislik edən də pislik görür. Və nağıl da burada sona çatdı.

Babayeva Günel 13 yaş Hakas nağılı "Sehrli göl"

Dovşan Edvardın qeyri-adi səyahəti

Əvvəli ötən saylarımızda

On beşinci bölüm

Səhər tezdən günəş çıxdı. İşildaböcəklərin nəğməsini quşların cəhcəhi əvəz etdi. Cığırda yol gedən qarı ayağına dolaşan zibil topasını dağıtdı. Zibilin arasından Edvardın başı göründü.

– Hmm... – Qarı səksəndi və onu çomağı ilə kənara çəkdi və diqqətlə baxdı. – Dovşana bən-zəyir.

Əlindəki səbəti yerə qoyub əyildi və diqqətlə Edvarda baxmağa başladı. – Dovşan olmağına dovşandır, amma əsil dovşan deyil. – Qarı ayağa qalxdı. Kürəyini qaşdı və dedi. – Mən həmişə nə deyirəm? Deyirəm ki, hər şeydən istifadə etmək olar. Əgər istəsən...

Onun dedikləri Edvardın heç vecinə deyildi. Dünən gecə yaşadığı sarsıdıcı ürək ağrısı keyimış və onun yerini dəhşətli biganəlik və təəssüf doldürmüşdü.

“İstəyirsən, məni qaldır apar, istəyirsən qoy qalım bu zirzibilin arasında, – Edvard düşündü, – Mənim üçün heç bir fərqi yoxdur”.

Amma qarı onu qaldırdı. Ortadan qatlayıb yosun və balıq iyi verən səbətin bir küncünə basdı. Səbətini yelləy-yelləyə yoluna düzəltdi. Dodağının altında zümzümə etdi:

– Mən gördüyüm əzablardan Yer üzündə kim görüb, kim?

Edvard özü də bilmədən bu nəğməni dinləməyə başladı. Və düşündü: “Mən də çox əzab çəkmişəm, – dedi öz-özünə. – And içərəm ki, mən çəkdiyim əzabları Yer üzündə heç kim çəkməyib. Deyəsən, hələ ardı da var. Qurtarmaq bilmir ki, bilmir...”

Edvard doğru düşündü. Onun başına hələ nələr, nələr gələcəkdi...

Qarı ondan çox qərribə tərzdə istifadə etdi: məxmər qulaqlarını mismarla dirriyindəki dəmir tənəkəyə bərkitti. Pəncələrini yanlara doğru açdı

və məftillə elə bağladı ki, baxan elə bilərdi Edvard uçmağa hazırlaşmış. Həmin dəmir tənəkəyə çoxlu sayda paslanmış konserv bankası da bərkidilmişdi. Tənəkə tərpendikcə onlar cingildəyir, atılıb-düşür və günəş şüaları altında bərq vururdular.

– Hə, bax belə... Sən onları əməllicə qorxutmalısən. – Qarı Edvarda dedi.

“Kimi qorxutmaq lazımdır axı”, – Edvard tənbel-tənbel düşündü.

Bir azdan məlum oldu ki, söhbət quşlardan gedirmiş.

Daha dəqiq desəm, qarğalardan. Onlar dəstə ilə onun başı üstündə uçuşur, qarıldayır, qışqırır, az qala caynaqlarını onun gözünə

soxacaqlarmış kimi yaxına gəlir və dağılırdılar.

–Hə, nə oldu, Klayd?! – qarı narazı səsle qışqırdı və əl çaldı. – Bir az qəddar görkəm alsana... Kiş, kiş, cəhənnəm olun, yaramazlar...

Klayd? Edvard canına necə dəhşətli bir yorğunluq çökdüyünü yalnız indicə hiss etdi. Elə kədər-ləndi ki, lap ürəkdən köks ötürmək belə istədi. Deyəsən bütün dünya ona qərribə-qərribə, axmaq adlar qoymaq uğrunda yarışır?!

Qarı yenə əl çaldı.

– Kiş, kiş! Klayd, haydı, iş başına! Başla! Quşları qorxut!

Dedi və dirriyin o başındakı balaca daxmasına doğru getdi.

Amma quşlar qaldı. Onlar Edvardın başı üzərində dövrə vururdular. Arada bir onun süzülmüş köynəyini dimdikləyir, saplarını çıxarırdılar. Bir sırtıq qarğa lap zəhləsini tökmüşdü. Onu rahat buraxmırdı. Dəmirin üstündə oturub öz zəhlətökən səsi ilə Edvardın qulağının dibində qarılırdı: "Qarr! Qarr!". Dayanmadan qarılırdı. Nəfəs belə dərmədən. Hələ bu azmış kimi, günəş də daha hündürə qalxır, daha bərk yandırır. Az qala Edvardı kor edəcəkmis kimi parpar parılırdı. Bax elə bu qarışıq vəziyyətdə bir anlıq Edvarda elə gəldi ki, həmin bu zəhlətökən qarğa Peleqrinadır.

"Hə, nə durmusan, məni donuza çevir, – deyə o düşündü. – İstəyirsən, buyur. Heç vecimə də olmaz. Lap çoxdan artıq heç nəyi vecimə almamağa başlamışam. Həyat o qədər əhəmiyyətsizdir ki..."

"Qarr! Qarr!" – qarğa-Peleqrina qarılırdı. Nəhayət günəş batdı. Quşlar da uçub getdi.

Edvard isə məxmər qulaqlarından mıxlanmış halda çarəsiz bir vəziyyətdə səmaya tamaşa etməkdən başqa bir şey düşünə bilmirdi ki, bilmirdi. O, ulduzları görürdü. Həyatında ilk dəfə idi ki, ulduzlar ona rahatlıq gətirmirdi. Əksinə, ona elə gəlirdi ki, ulduzlar onu əla salıb, gülür, sanki deyirdilər: "Sən orda, aşağıda, tək-tənhasan. Biz isə, gör nə qədərlik. Bürclərdə birləşmişik. Birlikdə çox şən və qayğısız".

"Onlar məni çox sevirdilər", – Edvard ulduzlara etirazını bildirdi. "Hə, nə olsun? – ulduzlar cavabında dedilər. – Nə fərqi var, səni sevirdilər, ya yox. Sonda sən yenə təksən. Tək-tənha".

Edvard bilmirdi onlara nə cavab versin.

Sonda səma yenidən işıqlandı. Ulduzlar bir-birinin ardınca qeybə çəkildilər. Quşlar qayıtdı və qarı dirriyin həmin nöqtəsində dayanıb eyni sözləri təkrar-təkrar dedi.

**Rus dilindən çevirdi
SEVİNC NURUQIZI**

Sevinc Nuruqızı

Melissa

Əvvəli ötən saylarımızda

O, fasiləsiz danışırdı. Yalnız qapısını döyən olanda fasilə verir, gələnə yola salandan sonra yenə də üzünü Melissaya tutub ürəyini boşaldırdı. Həm də lap bu günlərdə ona qoyduğu adla müraciət edirdi:

– Hə ay Çiçək, sən də lal-dinməzsən.

Susub dayanmısan. Amma elə buna görə sağ ol. Yəni susmağına görə. Evdəki arvad o qədər danışır ki, başım şişir. Sən də danışsan, dözə bilmərəm...

Melissa da küsmürdü. Yaxşı bilirdi ki, onun adını Zöhrədən başqa heç kim bilmir.

Qoca çəkməçi ona elə həvəslə Çiçək deyirdi ki, Melissa hətta təzə adını sevməyə də başlamışdı...

Hə, onu da deyim ki, bu çəkməçi budkasına gəldiyi ilk gündən Melissa hər gün kiminsə onu təqib etdiyindən şübhələnirdi. Şübhələri əsassız deyildi. Budkanın kiçik, his basmış, qaralıb tutqunlaşmış şüşəsindən saçları pırpız, ağzı-burnu çirkli bir baş boylanır, diqqətlə ona baxır-baxır və kürəyini divara sürtə-sürtə uzaqlaşdı.

Melissa həmişə onun pis adam olmadığını düşünürdü. Amma oğrun-oğrun baxmağı, saçlarının pırpız və kirli olmağı onda azacıq şübhə yaradırdı. İlk ehtimalına görə o uşaq idi. Çünki pəncərədən pəncərələri üstə qalxmış kimi asılırdı. Bəzən pəncərədən ona baxan gözlər saatlarla donub qalır, hətta Melissaya elə gəlirdi ki, kimsə onu da başından tutub pəncərəyə məxlayıb. Amma bu fikirdən çox tez əl çəkirdi. Həyətdə xırıltılı və kal bir qadın bağırtısı eşidilən kimi:

– Sən yenə də ora yapışmısan? Dayan bir. Səni öz əllərimlə parça-tikə edim, sən də gör...

Elə bu qorxulu və dəhşətli səs uçalan kimi də baş pəncərədən qopub top kimi kənara atılır və yox olurdu. Melissa günlərlə bu başla bu səsin arasındakı əlaqəni axtarıb tapmağa çalışır, amma bacarmırdı. Hər dəfə də o səs yüksəlib, pəncərədəki baş yox olanda qoca çəkməçi Melissaya tərəf dönüb baxır və deyirdi:

– Bu küpəgirən qarı yazıq uşaqların qanını içir.

Melissa Zöhrənin oxuduğu nağıllardan bilirdi ki, küpəgirən qarı necə olur. Amma onların yalnız nağıllarda olduğunu düşünürdü. İndi isə həyətlərdən birinin tən ortasında bir səs ucalır və bu səsin sahibinin küpədiən qarı olduğu deyilir.

– O sənə baxır. Yəqin istəyir ki, onun gəlinciyi olasan. Uşaqdı da... Bütün uşaqların gəlincik oynatmaq haqqı var. Mən səni ona bağışlaya bilərəm. Amma düşünürəm ki, səninçün çətin olar...

Qoca çəkməçi izah etmirdi ki, niyə onunçün çətin olar... Melissa da ha düşünürdü, bir cavab tapa bilmirdi.

4-cü hissə

Həmin gün bir qədər hava sərin idi. Bayırda dəhşətli külək əsirdi. Çəkməçi budkası cırıldıyır, uçacaqmış kimi o yan bu yana yellənirdi. Kənardan baxan bəlkə də hiss etməzdi, amma Melissa divara mismarlandığı üçün bunu daha yaxşı hiss edirdi. Divar başının altında o tərəf, bu tərəfə yellənirdi.

Axşam idi. Günəş çoxdan batmış, küçələrdəki fənərlər hələ yandırılmamışdı.

Melissa səsini içinə çəkib dayanmışdı. Küləyin uğultusu ona elə bil indicə hansısa pis bir hadisənin olacağını xəbər verirdi. Əvvəlcə Melissaya elə gəldi ki, qaranlıq pəncərədə hər gün ona baxan baş göründü... Baş görünən kimi də yox oldu. Sonra budkanın cırıldıyan, köhnə paslanmış kilidlə bağlanan qapısı xırıldadı. Kimsə qapını içəri və çölə bir neçə dəfə dartdı. Sonra dəmir taqqıltısı və tappıltı gəldi. Elə bil kimsə kilid bağlanmış iki dəmir halqanın birini qopartdı. Halqadan asılan kilid guppultu ilə qapının üzünü sürüşdü... Melissa vahimə içində dondu.

Sonra zəif işıq düşdü. İçəri kimsə girdi. Əlindəki fənərin işığı divarboyu sürüşdü. Və o rahatlıqla Melissanı tapdı. Gülümsündü. Qolunun dalı ilə burnundan axan suyu sildi. Pəncərələri üstə qalxıb pırpız başını irəli uzatdı. Üzünü Melissanın üzünə söykəyib bir xeyli dayandı. Sonra əlini cibinə salıb bir kəlbətin çıxartdı. Arıq qollarına güc verib Melissanın başına vurulmuş mismarı çəkib çıxartdı:

– Mənimlə gedəcəyik, – dedi.

Onlar bayıra çıxanda göz-gözü görmürdü. Oğlan onu sinəsinə sıxmışdı. Çəhrayı saçları küləkdə uçurdu. Melissa uzun illərdən bəri ilk dəfəydi ki, havaya çıxırdı.

– Mən sənə çoxdan baxıram, lap çoxdan... Bilirsənmi?! Amma sən məni görmürdün.

Melissa deyə bilmədi ki, onu elə ilk baxdığı gündən görmüşdü...

Ardı var

THE POLAR EXPRESS

On Christmas Eve, many years ago, I lay quietly in my bed. I did not rustle the sheets. I breathed slowly and silently. I was listening for a sound – a sound a friend had told me I'd never hear – the ringing bells of Santa's sleigh.

"There is no Santa," my friend had insisted, but I knew he was wrong.

Late that night I did hear sounds, though not of ringing bells. From outside came the sounds of hissing steam and squeaking metal. I looked through my window and saw a train standing perfectly still in front of my house.

It was wrapped in an apron of steam. Snowflakes fell lightly around it. A guard stood at the open door of one of the cars. He took a large pocket watch from his jacket, then looked up at my window. I put on my slippers and dressing-gown. I tiptoed downstairs and out of the door.

"All aboard," the guard cried out. I ran up to him.

"Well," he said, "are you coming?"

"Where?" I asked.

"Why, to the North Pole, of course," was his answer. "This is the Polar Express."

I took his outstretched hand and he pulled me aboard.

The train was filled with other children, all in their pyjamas and nightgowns. We sang Christmas carols and ate sweets with nougat centres as white as snow. We drank hot cocoa as thick and rich as melted chocolate bars.

Outside, the lights of towns and villages flickered in the distance as the Polar Express raced northwards.

Soon there were no more lights to be seen. We travelled through cold, dark forests, where lean wolves roamed and white-tailed rabbits hid from our train as it thundered through the quiet wilderness.

We climbed mountains so high it seemed as if we would scrape the moon. But the Polar Express never slowed down. Faster and faster we ran along, rolling over peaks and through valleys like a car on a roller coaster.

The mountains turned into hills, the hills to snow-covered plains. We crossed a barren desert of ice – the Great Polar Ice Cap. Lights appeared in the distance. They looked like the lights of a strange ocean liner sailing on a frozen sea.

"There," said the guard, "is the North Pole."

The North Pole. It was a huge city standing alone at the top of the world, filled with factories where every Christmas toy was made.

At first we saw no elves. "They are gathering at the centre of the city," the guard told us. "That is where Santa will give the first gift of Christmas."

"Who receives the first gift?" we all asked.

The guard answered, "He will choose one of you."

"Look," shouted one of the children, "the elves." Outside we

saw hundreds of elves. As our train drew closer to the centre of the North Pole, we slowed to a crawl, so crowded were the streets with Santa's helpers. When the Polar Express could go no farther, we stopped and the guard led us outside.

We pressed through the crowd to the edge of a large, open circle. In front of us stood Santa's sleigh. The reindeer were excited. They pranced and paced, ringing the silver sleigh bells that hung from their harnesses. It was a magical sound, like nothing I'd ever heard. Across the circle, the elves moved apart and Santa Claus appeared. The elves cheered wildly.

He marched over to us and, pointing to me, said, "Let's have this fellow here." He jumped into his sleigh. The guard helped me up. I sat on Santa's knee and he asked, "Now, what would you like for Christmas?"

I knew that I could have any gift I could imagine. But the thing I could imagine. But the thing I wanted most for Christmas was not inside Santa's giant bag. What I wanted more than anything was one silver bell from Santa's sleigh. When I asked, Santa smiled. Then he gave me a hug and told an elf to cut a bell from a reindeer's harness. The elf tossed it up to Santa. He stood, holding the bell high above him, and called out, "The first gift of Christmas!"

A clock struck midnight as the elves roared their approval. Santa handed the bell to me, and I put it in my dressing-gown pocket. The guard helped me down from the sleigh. Santa shouted out the reindeer's names and cracked his whip. His team charged forward and climbed into the air. Santa circled once above us, then disappeared in the cold, dark polar sky.

As soon as we were back inside the Polar Express, the other children asked to see the bell. I reached into my pocket, but the only thing I felt was a hole. I had lost the silver bell from Santa Claus's sleigh. "Let's hurry outside and look for it," one of the children said. But the train gave a sudden lurch and started moving. We were on our way home.

It broke my heart to lose the bell. When the train reached my house, I sadly left the other children. I stood at my doorway and waved goodbye. The guard said something from the moving train, but I couldn't hear him. "What?" I yelled out.

He cupped his hands around his mouth. "MERRY CHRISTMAS," he shouted. The Polar Express let out a loud blast from its whistle and sped away.

On Christmas morning my little sister Sarah and I opened our presents. When it looked as if everything had been unwrapped, Sarah found one last small box behind the tree. It had my name on it. Inside was the silver bell! There was a note: But my mother, said "Oh, that's too bad." "Found this on the seat of my sleigh. Fix that hole in your pocket." Signed, "Mr. C."

I shook the bell. It made the most beautiful sound my sister and I had ever heard.

"Yes," said my father, "it's broken."

When I'd shaken the bell, my parents had not heard a sound.

At one time most of my friends could hear the bell, but as years passed, it fell silent for all of them. Even Sarah found one Christmas that she could no longer hear its sweet sound.

Though I've grown old, the bell still rings for me as it does for all who truly believe.

На старой ели в таежном лесу висела шишка. Внутри нее еще было полным-полно маленьких зернышек, тех самых, которыми очень любят лакомиться птицы и белки. А шишка мечтала о том, что никто не съест ее зернышки, что они попадут в землю, и тогда из самого лучшего зернышка вырастет молодая елочка. Наверное, кто-то там, в небе, услышал ее заветное желание. Шишка вдруг оторвалась от ветки и упала на землю. Потом случилось еще одно чудо. Налетел сильный ветер и понес шишку далеко-далеко, в удивительное путешествие по белу свету.

Может быть, это покажется невероятным, но все так и было. Шишка летела очень долго и совсем не понимала, куда летит. И только когда она упала на землю в совершенно незнакомом месте, шишка огляделась и поняла, что уже никогда не вернется туда, откуда прилетела.

Здесь, на новом месте, она не увидела ни одной елочки, и только теплый мох на земле укутал ее с ног до головы. Тут, во мху, она и уснула. Сколько времени проспала шишка, неизвестно. Но одно самое любопытное зернышко внутри нее не хотело спать. Оно набухло от влаги теплого мха и проросло! А потом из земли показался тоненький стебелек. Он смотрел на небо, солнце, землю и шурился от яркого света.

Вы, дети, наверное, догадались, что на белый свет родилась маленькая Елочка. Конечно же, она была еще совсем слабенькой, и чтобы вырасти и окрепнуть, она нуждалась в тепле. А место на Земле, где она проросла, оказалось не таким уж и теплым. Это был заполярный Север, тундра, где не растут деревья. А если и растут, то их здесь совсем немного, и таких густых лесов, как в более южных местах нашей планеты, здесь нет. Неизвестно, как дальше сложилась бы жизнь у Елочки, выжила б она в холодной тундре или нет, если б ее не заметили жители тундры.

Первой маленькую Елочку разглядела белая полярная Сова:

– Что это? – Сова так пронзительно взглянула на Елочку, что та обомлела от страха.

– Посмотрите! – Сова захлопала крыльями. – Здесь растет настоящая Елочка!

Вскоре, на крик Совы слетелись птицы. Все рассматривали Елочку и удивлялись тому, как она смогла появиться здесь, в далеком Заполярье, где не растут таежные деревья.

– Мы будем ее оберегать! – решили птицы.

И все короткое полярное лето, пока они растили в тундре своих птенцов, Елочке было очень хорошо и тепло. Птицы укрывали ее, как маленького птенчика, теплым мхом и травинками. Но вот настала осень. Подули холодные арктические ветры. И птицы, напоследок укутав Елочку самыми лучшими и теплыми птичьими одеялами, улетели зимовать на Юг.

А Елочка осталась. К счастью, не все птицы улетели. Семья тундровой Куропатки осталась. Ее гнездо было в земле, недалеко от Елочки. А когда выпал снег, Куропатка сделала домик под снегом для своей семьи, потом и Елочку обсыпала снегом всю-всю, до самой макушки, строго-настрога наказав ей:

– Смотри же! Не высовывай свои нежные зеленые лапки на лютый мороз, а то замерзнешь! – и Елочка всю холодную зиму в Арктике послушно просидела под снегом.

Шло время. Елочка росла и набиралась сил. Перелетные птицы, прилетая на лето в тундру, чтобы вывести и вырастить птенцов, заботились и о маленькой Елочке, а зимою ее второй мамой становилась Куропатка. За несколько лет Елочка еще больше подросла и окрепла. Теперь даже лютой зимой ей стали не страшны сильные ледяные ветры. Ее корешки проросли глубоко в землю и хорошо питали ствол и веточки. Елочка возмужала и превратилась в настоящую северную красавицу.

Однажды, Дедушка Мороз, живущий в этих краях, проезжая мимо красавицы Елочки, подумал:

– А не устроить ли мне новогодний

праздник для зверушек и птиц здесь, у этой красивой Елочки?— и он объявил всем жителям северной тундры, чтобы они готовились к празднику у Елочки и нарядили ее.

Как же обрадовались малыши такому предложению Дедушки Мороза! Ведь у них, живущих на далеком Севере, не так много веселых и радостных развлечений, как у малышей, живущих на Юге. Всех маленьких лисят, волчат, песцов, оленят, а также птенцов Совы и Куропатки пригласили Дедушка Мороз со Снегурочкой на новогодний праздник. Взрослые птицы, совы и куропатки украсили Елочку новогодними игрушками, конфетами и печеньицами, которые дала им Снегурочка. А сверкающие блески и сияющий волшебный дождик Елочке подарило Северное Сияние.

Никогда еще дети зверушек и птиц,

живущих в Арктике, не встречали Новый год с такой красавицей Елкой! Дедушка Мороз вручал подарки, а потом они все вместе водили веселый хоровод вокруг чудесной новогодней Елочки и пели песни.

С тех пор так и повелось. Зимой во время полярных ночей, когда в небе зажигается Северное Сияние, звери, птицы и их дети встречают Новый год со своей по-новому украшенной красавицей Елочкой. А Дедушка Мороз никогда не забывает их поздравить и подарить малышам подарки. Он очень рад, что теперь у них есть настоящая лесная красавица, которая каждый раз, под Новый год, превращается в чудесную волшебницу и дарит всем жителям полярной тундры много-много радости и счастья!

Татьяна Домаренок-Кудрявцева

НОВЫЙ ГОД В АРКТИЧЕСКОЙ ТУНДРЕ

Qış nağılı

Sevinc Nuruqızı

Meşələri, bağları
Eləyib ələk-vələk
Külək dedi: - Hə, indi
Oturaq bir dincələk.
Uğuldadı: - Boran, heyyy
Qutarmadın işini?
Dəyişməmişən hələ
Ləngimək vərdişini?
Şaxta, tələs, gəl bura
Mən endiyim dərəyə.
Burda dincəlmək üçün
Yer tutmuşam hərəyə.
Tufan, bəsdir, özünü
Yetir mənim yanına.
Sizin soyuğunuzdan
Əsmə düşüb canıma.
Küləyin səs-küyünü
Eşitdi Göy də, Yer də
Çox keçmədi, topladı
Çağrılanlar bu yerdə.

Şaxta ağ, parıldayan,
Bəmbəyaz donda gəldi.
Boran gömgöy göyərmiş
Gecikdi, sonda gəldi.
Tufan endi dərəyə
Saçı pırpız, qarışıq.
Hamını silkələdi
İçi Külək qarışıq.
Onları güclə qəbul
Elədi yazıq Dərə.
Dedi: - Çətin olacaq
İşə başlasa hərə.
Külək dedi: - Əyləşin

Hərəniz bir yanımda.
Sizsiniz həyatım da
Ürəyim də, canım da.
Əl-ələ verib yenə
Qışı gətirdik elə.
Görək, nə eləyirik
İndi biz bundan belə.
Şaxta gülüb, dedi: - Mən
Bıçaq kimi kəsərəm.
Boran dedi: - Hər şeyi
Tapdayaram, əzərəm.
Tufan bağırdı: - Külək,
Mənə bələdsən özün,
Məndəki güc-qüvvəyə
Varmıdır, de, bir sözün?!
Külək dedi: - Dinləyin,
Siz sözümlə canını,
Hərə tərifləməsin
İşinin bir yanını.
Bayaqdan dolaşmışam
Çölü, düzü, tərəni.
Görmüşəm məndən qaçıb
Özün evə tərəni.
Nə uşaq, nə də böyük
Heç kəs çıxmır üzümə.
Bunu sığışdırmıram
Mənliyimə, özümə.
Şaxta dedi: - Özüm də,
Sən gündəyəm, əzizim.
Hamı qaçıb gizlənir
Görünən kimi izim.
Boran da razılaşdı
Söylədi: - Mən də, mən də.
Tufan dedi: - Məni də
Qaçır, hamı görəndə.

Külək dindi kədərlə:
- Düzdür, çox qəzəbliyəm,
Tündməcaziq, acıyıq.
Amma bununla belə
Qış fəslinin tacıyıq.
Nə isə fikirləşib
Tapmalıyıq bir çarə.
Sevilmədən yaşaya
Bilməz heç bir biçarə.
Bir anlığa tullayın
Dondurmağı, əzməyi.

Saçı-başı dağınıq
Veyil-veyil gəzməyi.
Düşünün, dərdimizə
Arayın, tapın əlac.
Bircə ovuc sevgiyə
Möhtacıq, dostlar, möhtac.
Düşünüb-daşındılar
Hərə çəkdi bir yana.
Dərə dedi: - Borcluyam,
Məni dost tək sayana.
İnsanlarda arayın
Siz bu işə köməyi.
Mən özümə borc bildim
Bunu sizə deməyi.
Hamı büzdü ağzını
Hamı çatdı qaşını.
Təkcə Külək tərətədi
Razılıqla başını.
- Hə, Dərənin fikrinə
Şərikəm mən özüm də.
Bayaqdan yer belləyən
Qocadadır gözüm də.
Bir qız nəvəsi gəzir
Böyüründə, başında.
Qızcığaz olsa-olsa
Olar on bir yaşında.
Hərlənək-fırlanaq, tez
Onları alıb qaçaq.
Fikrimizi söyləyək
Ürəyimizi açaq.
Hamı dedi: - Baş üstə,
Biz də razıyıq, Külək.
Sən yollan, biz yığışın
Sənin dalınca gələk.

Dərənin qonağının
Bir azdan artdı sayı.
Bunlar o birilərin
Əsla deyildi tayı.
Külək baxıb Babaya
Dedi: - Qulaq as, kişi,
Burada hamımızın
Sənə düşübdür işi.
Heç kəs buraxmır bizi
Evinə-eşiyinə.
Durmaqdan yorulmuşuq
Qapılar keşiyinə.

Babanın saqqalını
Şaxta yaman daladı.
Nəvənin hörüyünü
Buz daraqla daradı.
Borandan hər ikisi
Qızardı qıpqırmızı.
Kim görsə, tanımazdı
Nə Babanı, nə Qızı.
Dərə güldü, söylədi:
- Şaxta, sənə oxşadı.
Bir Babaya yaxşı bax.
Gəl, Babanın adını
Biz "Şaxta baba" qoyaq.
Olsun, sevindi Şaxta
Dönüb nəvəyə baxdı.
Qarla bəzənmiş tacı
Onun başına taxdı.
- Bax bu da Qar qızımız
Hə, nə deyirsən, Baba.
Necə bilirsən, sizi
Qəbul edər el-oba?!
- Nə deyim, sənə oğul,
Qonaqsevəndir oba.
Ürəkdən sevinərlər
İçəri girsə, Baba.
Mən sizin fəslinizi
Sevdilərəm onlara.
Onlar qarı açarlar
Şaxtaya, qışa, qara.
Amma siz də söz verin
Yanında bu Babanın.
Köməyi olacaqsız
Hamınız el-obanın.
Oldumu?! Oldu, - dedi
Bir ağızdan dörd dəcəl.
Xalqla dost olacayıq.
Aman versə, dərd-əcəl.
- Onda haydı, irəli,
Yolçu, yolda gərəkdir.
Yurda Qara Qış deyil,
Bəyaz Qış gələcəkdir!

O gündən dörd dəcəlin
Elçisi Şaxta Baba.
Birgə gəzdi onlarla
Kəndbəkənd, oba-oba.
Hər yerdə gen açıldı
Üzlərinə qapılar.
İndi onlar gələndə

Gülməyən az tapılar.
Uşaqlar qışda yenə
Sevinər: - Qar yağır, qar.
Bəlkə siz deyəsiniz,
Belə dostluq harda var?!

ağappaqdır. Qar kimi bəm-
bəyaz. Məğrurdur. Qürur-
ludur. Bəzən qəzəblidir.
Bəzən məzəlidir. Bəzən ina-
nılmaz dərəcədə ağıllıdır.

AĞ AYI

Qar üzərində gəzəndə hərəkət edən
böyük qartopuya bənzəyir... Düz tapdın.
Əlbəttə, ağ ayı haqqında danışram. Ağ
ayı – ayıkimilər fəsiləsinin ən hüdürlü,
ən qədd-qamətli və yaraşlıqlı, ən ağ və
təmizkar, ən güclü və ağırçəkili nü-
mayəndəsidir. Çəkisi 800 kiloya qədər
olur. Erkəklərin uzunluğu 200-250 sm-
dir, dişlərin - 160-250 sm.

Xəzi ağappaqdır. Əgər xəzini
aralayıb dərisinə baxsan, mat qala
bilərsən. Çünki ağ xəzin altında
qapqara dəri görəcəyin ağılna belə
gəlməzdi, eləmi?!
O, mahir piyada, əvəzedilməz
üzgüçü, gözüiti və əlicəld ovçu,
olduqca qayğıkeş anadır. Amma...
Qoy bunu da deyim. Hətta ağ ayı bala-
larının ölümü çox vaxt ata ayının
pəncəsi ilə reallaşır.

Ona görə də dünyaya ağ-ağ, yumru-yumaq balalar gətirməyə hazırlaşan ana aylar erkəklərin gözündən uzaq yerlərə - doğum evlərinə çəkilir, qarın altında kaha qazır və qışı bu kahada yola verir. Daha doğrusu, 50-80 gün yuxuda olur. Bala aylar 230-250 günə doğulur. Körpələrin çəkisi 700-800 qrama qədər çatır. Kor və kar doğulurlar. 30 gün ərzində özlərinə gəlirlər, eşitmə və görmə kanalları açılır. İkiaylığında diş çıxarırlar.

Bir yaşına qədər ana südü ilə qidalanırlar. Amma iki yaşına qədər analarının yanında gəzməyə üstünlük verirlər. Niyə də gəzməsinlər?! Bəs ov etməyi, üzməyi və dığırılmağı, kaha qazmağı, düşməndən qorunmağı kimdən öyrənsinlər?!

Ağ aylar sürü halında yaşamağı sevmirlər. Təkliyə üstünlük verirlər.

Onlar məharətli ovçulardır. Çünki eşitmə, iyilmə və dadbilmə cəhətdən korluq çəkmirlər. Həm də cəld və güclüdürlər. Ağ ayının pəncəsinin bir zərbəsi ilə başını sudan azacıq çıxartmış suiti o dünyalıq olur. Həm də təkce suiti yox, morj və ağ balina belə. Balıq yeməyi də çox sevirlər. balıq onlar üçün desertdir. Yəni ki, yedi-içdi, kefini qaldırmaq üçün 10-15 balıq və vəssalam...

Qışda soyuqdan donmamaq üçün 12 sınaqmış üsul

Qışda qartopu oynamaq istəyirsən? Bəs buzun üstündə sürüşmək necə?! Əlbəttə, istəyirsən. Hələ qar adamı düzəltmək, damdan və yoldan qarı kürümək və s. Bütün bunları etmək olar. Amma bir şərtlə. Elə etməlisən ki, əllərini, ayaqlarını, burnunu və qulaqlarını don vurmaşın. Necə etməli olduğunu indi sənə öyrədəcəm. Onun 13 sınaqmış üsulu var: Nə etmək lazımdır ki, qışda küçədə donmayasan.

Donmamaq üçün

✓
Burunla nəfəs al

✓
Quru meyvələr

Noxud

Nar

✓
Qida rasionuna dəmirli zəngin meyvə və tərəvəz daxil et

Alma

Armud

Balqabaq

✓
Özünə termosda çay və buterbrod götür

Necə geyinməlisən

Beret

Papaq

Kürk

Sırıqlı gödəkçə

Barmaqlı əlcək

Təkbarmaq əlcək

İsti yun gödəkçə

İsti sintetik materialdan olan gödəkçə

Sintetik dəriəvə-zedicilərindən çəkmə

Təbii dəridən çəkmə

İsinmək üçün

Əyilin-qalxın

Nəyi etmək olmaz

✗
Küçəyə çıxmazdan öncə şirniyyat yemək olmaz

✗
Metal bəzək əşyaları taxmaq olmaz.

✗
Evdən çıxmağa bir saat qalmış yağlı kremlərdən istifadə etmək olmaz.

Qarpız rəngli qar

İnan mənə... Bu qarın nəinki rəngi, dadı və ətri də o böyük giləmeyvəni xatırladır. Yəni qarpızı. İnanmırsan? Yoxlaya bilərsən. Get Kaliforniya ştatının Syerra-Nevada dağlarına, qalx üç min metr hündürlüyə və təbiətin bu nadir möcüzəsini gör, iylə və dad. Səni qınamıram. Hətta alimlər də bu möcüzəyə minilliklər boyu mat qalıblar. Sən demə, bütün bu gözəlliyi yaradan birhüceyrəli Chlamydomonas nivalis (qar xlamidomonadası) yosunu imiş. 350 növdən artıq yosun var ki, onlar çox aşağı temperaturda rahatca yaşaya bilirlər. Su buxarlananda bu yosunlar havaya düşür və qarı qırmızı, sarı, boz və qara rəngə boyayır. Bax belə... Üzü bahara doğru alpinistləri valeh edən bu gözəl mənzərə yaranır. Göz işlədikcə uzanan çəhrayı qarla örtülmüş zirvələr, zirvələr və yenə də zirvələr...

Laplandiya

Youlupukkinin Rovaniyemidəki kəndi

Onu hamı gözləyir. Uşaqlar və böyüklər. Hamı onun çox əliaçıq, xeyirxah və səmimi, arzuları minlərlə kilometr məsafədən eşidən olduğuna inanır. Azərbaycanlılar ona Şaxta Baba, amerikalılar — Santa Klaus, italyanlar — Babbo-Natale, yakutlar — Çızxaan, qazaxlar — Ayaz ata, slovaklar — Yejinok, ingilislər — Fazer Kristmas, tatarlar — Qış-Baba, çexlər — Mikulaş, fransızlar — Per Noel, Niderlandlar — Sinterklass, gürcülər — Tovlis Babua, monqollar — Uvlin Unqun, isveçlər — Yultumte, estonlar — Yuluvana, belaruslar — Zyuzya, finlər isə Youlupukki deyir.

Laplandiyada, daha dəqiq desək, Rovaniyemidə Youlupukkinin bütün dünyada məşhur olan iş ofisi yerləşir.

Onun yaşadığı daxma isə Korvatunturidədir. Rovaniyemiyə giriş pulsuzdur. Ödəniş yalnız orada göstərilən xidmətlər üçün edilir. Kəndin bir kilometrliyində yeraltı Santa Klaus parkı salınıb. Bu parkın sakinləri elflərdir.

Kənddən Qütb dairəsinin coğrafi xətti keçir və turistlər qütb dairəsini keçmə ritualını həvəslə yerinə yetirirlər. “Cənub” tərəfdə dayanır və birlikdə “şimal”a hoppanırlar və şampan fəvvarələri altında bir-birini təbrik edirlər.

Bu kəndə qışda gəlmək maraqlıdır — bəmbəyaz qar yığınları arasında Youlupukki keyfi. Dekabrın 23-də bütün kənd Youlupukkini yola salır — o, dünya uşaqlarına hədiyyə çatdırmaq üçün səfərə çıxır.

Kəndin ən maraqlı yeri Youlupukkinin ofisidir. Ofisi ilin istənilən vaxtında ziyarət etmək olar. Amma, qabaqcadan deyim ki, dekabrda və yanvarın əvvəllərində Youlupukkiyə böyük növbə olur.

Ofisdən çıxan kimi Youlupukkinin poçtuna baş çəkmək yerinə düşər. Poçtda müxtəlif millətlərdən olan şən elflər işləyir. Məsələn, bu poçtun ən məsuliyyətli işçisi Elf-Kristina İspaniyadandır. Hər il Youlupukkinin poçtuna 600000 məktub daxil olur. Elfələr bu məktubları oxuyur və uşaqların arzusunu Youlupukkiyə çatdırırlar. Dos-

tum, gələn il üçün sən də məktub yazmaq istəsən, ünvan belədir:

Joulupukki
96930
Arctic Circle
FINLAND

Bir də ki, sən Şaxta babanın adından sevdiyin insanlara təbrik açıqçası göndərə bilərsən. Əgər açıqçanı həmən göndərmək istəsən, narıncı yeşiyə, gələn yeni il üçün göndərmək istəsən, qırmızı yeşiyə atırsan. Bu açıqçalara Youlupukkinin xüsusi möhürü vurulur. Poçtun yanında isə Amerika prezidenti Ruzveltin xanımı Eleonora Ruz-

Qar adamlarının buz dünyası

veltin taxta daxması var. Bu daxma Rovaniyemidə salınmış ilk yaşayış məskənidir. 1950-ci ildə Qütb dairəsinin ilk turisti Eleonora Ruzvelt üçün tikilib.

Qışda kənddə Qar adamlarının buz dünyası (Snowman World) işə başlayır. Bu buz səltənətdə rezin dairelər üstündə istədiyən qədər sürüşə bilərsən. Təbii ki, pul ödəmək şərtilə. Bu məkanda pulsuz pendir, necə deyərlər, yalnız siçan tələsində ələ düşər. Nə demək istədiyimi anladın da yəqin. Yəni ki, Şaxta babanın qarlı və buzlu kəndində bütün əyləncələr sənin üçün nəzərdə tutulub. Amma necə lazımdır ödəniş etməklə. Bu buz səltənətində qarlı və buzlu yollar səni buz otele qədər gətirib çıxardacaq. Buz otelin qarlı otaqlarında əməlli istirahət də edə bilərsən. Təbii ki, nəzərə almalısan, bu otaqların hərərəti “dözülən”dir, yəni, sıfırın altındadır.

Bu kənddə maral ferması da var. Maral qoşulmuş arabalarda səyahəti də dəyərləndirmə şansın böyükdür.

Və əlbəttə Youlupukki diyarına gəlib elflərin teatrına getməmək ağılsızlıq olardı.

Belə-belə işlər. Bu ağappaq kənddə hələ çox əyləncələr var. Bu əyləncələrin ləzzətini isə yalnız Santa Klausun Rovaniyemidəki kəndinə gedənlər bilər... Gedirsən?! Gec deyil... Yaxşı yol, dostum!

Arktikanın

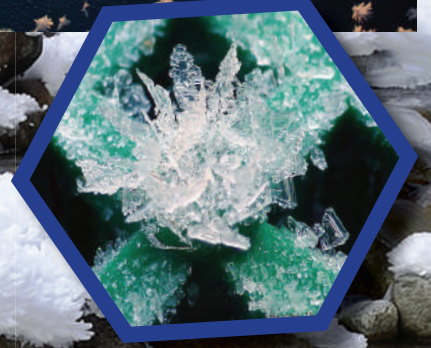
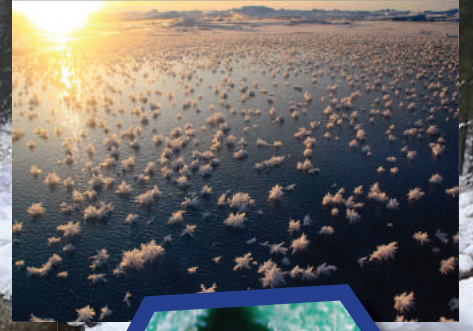
buz çiçəkləri

Ən mahir rəssam təbiətdir, bunu bilirsənmi?! Yağış damçılarının pəncərəmizdə, dalğaların qumlu sahilə, payız yarpaqlarının xəzan gəlmiş meşə ciğirlərində saldıği naxışları hansı rəssam fırçası yarada bilər ki?! Bəs zərif kəpənək qanadlarının naxışları... Haradan alır təbiət bu rəngləri?!

Bu dəfə də qar möcüzələrindən danışacam. Ağ rəngin yaratdığı gözəllikdən. Bəmbəyaz sənət əsərləri... Günəsin şüaları altında parpar parıldayan buz çiçəkləri...

Buz çiçəkləri yalnız təzə və yenicə buz bağlamış səthdə açır. Arktikada bu mənərə valehedicidir. Əslində, Arktika çiçəkləri təbiət hadisəsidir. Belə hesab edilir ki, buz çiçəklər iki yolla yarana bilər: birincisi, rütubətlə doymuş havadakı su buzun üzərində buz kristalları şəklində yığılır. Hamımızın yaxşı tanıdığı qırov da bu üsulla yaranır. İkincisi isə, duzlu su buz qatının məsamələri arasından çıxır və donur. Və "çiçəklər" məhz bu üst-üstə qalaqlanmış buz kristallarından formalaşır.

Amma bəzən gözəllik təhlükə də gətirə bilər. Alimlər bu təsvirəgəlməz gözəlliyin – bənzərsiz buz çiçəklərinin olduqca təhlükəli olduğunu söyləyir. Sən demə, onlardan ayrılan brom birləşməsi bizim planetin ozon qatını dağıdır. Amma get-gedə Arktikada birillik buz qatları artır və bu çiçəklər də həmin o birillik buzun üzərində açır... Belə... Hər gözəlin bir eybi olar eşitmişdim, amma düşünürəm ki, bu boyda eyib hətta buz çiçəklərinə belə bağışlanılmazdır...

Qar rulonları

Onları heç kəs burmur, bükür, dığır-latmır... Onlar, yəni qar rulonları, qarla küləyin şıltaq oyunundan yaranır. Ağappaq qar örtüyünün üzəri ilə sərhəd tanımayan, qorxu-hürkü bilməyən külək şütüyür. Hara-dasa bir ovuc köhnə, azacıq rütubəti çox olan qar kütləsi keçir qarşısına. Aha... Əyləncə elə buradaca başlayır. Külək bu qar kütləsini diyirləyir. Əllərində fırfıra tutub qaçan uşaq kimi qaçdıqca qaçır, əsdikcə əsir və nəhayət, yepyekə qar ruleti hazırdır. Qar adamı düzəltmək üçün hazır yarımfabrikat. Gö-tür üst-üstə qoy, başına vedrə, burun əvəzi yerkökü... Alınacaq qar adamı. Heç kəsin də xəbəri olmayacaq ki, bu küləyin işidir.

Qar rulonları çox və az, balaca və böyük ola bilər. Bu asılıdır qarın tərkibindəki rütubətin miqdarından və küləyin gücündən. Külək güclüdirsə, rulonu uzun müddət diyirlədir. Və rulon böyüyür. Olur çəllək boyda. Gücsüzdürsə, rulonun ölçüləri böyümür... Hə, bir də deməyi unuttum axı... Böyük rulonlar bir qədər üzü enişə gedən yerlərdə daha çox rast gəlinir.

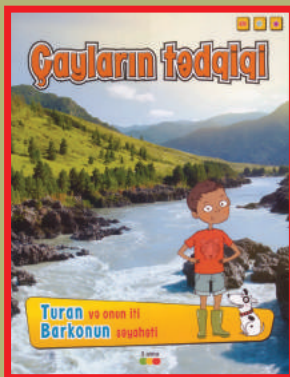

Çox oxusan, çox bilərsən

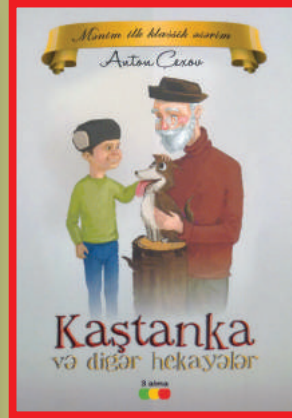
Anita Qaneri Mərcan liflərinin tədqiqi

Kitab, dünyadakı mərcan rifləri və bu yaşayış məskəninə məxsus heyvanat və aləmi barədə geniş məlumat verir.

Anita Qaneri Çayların tədqiqi

Kitab, dünya çayları, onların yaratdıqları kanyonlar, şələlələr və bu yaşayış məskəninə məxsus heyvanat və bitki aləmi barədə geniş məlumat verir.

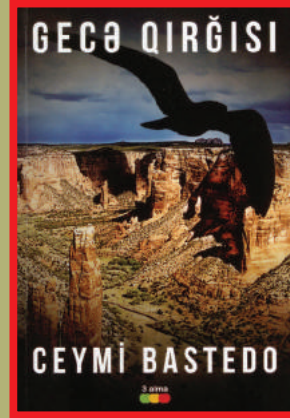
Anton Çexov Kaştanka və digər hekayələr

Hekayələrdə hadisələr uşaq obrazlarının ətrafında baş verir. İlk baxışda adi məişət məsələləri kimi görünən hadisələr, əslində, dərin tərbiyəvi məzmununa malikdir və gənc oxucuları düşünməyə vadar edir.

Anita Qaneri Tropik meşələrin tədqiqi

Kitabda, dünyadakı tropik meşələr və bu yaşayış məskəninə məxsus fauna və flora barədə geniş məlumat verilib.

Ceymi Bastedo Gecə qırğısı

Kitabda dostluq və ailəni, cəsarət və mətanəti birləşdirən, sürətlə dəyişən dünyada yaşamağın hətta bir quş üçün də nə qədər çətin olduğunu göstərən hekayə yer alıb.

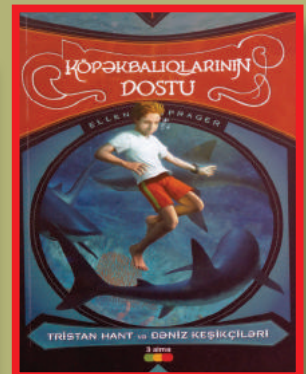
Ceymi Bastedo Kövrək buzlar üstündə

Kitab, iqlimi sürətlə dəyişən Arktikada ilahi vergili gənc qızın öz həqiqi evini tapma cəhdlərindən bəhs edir.

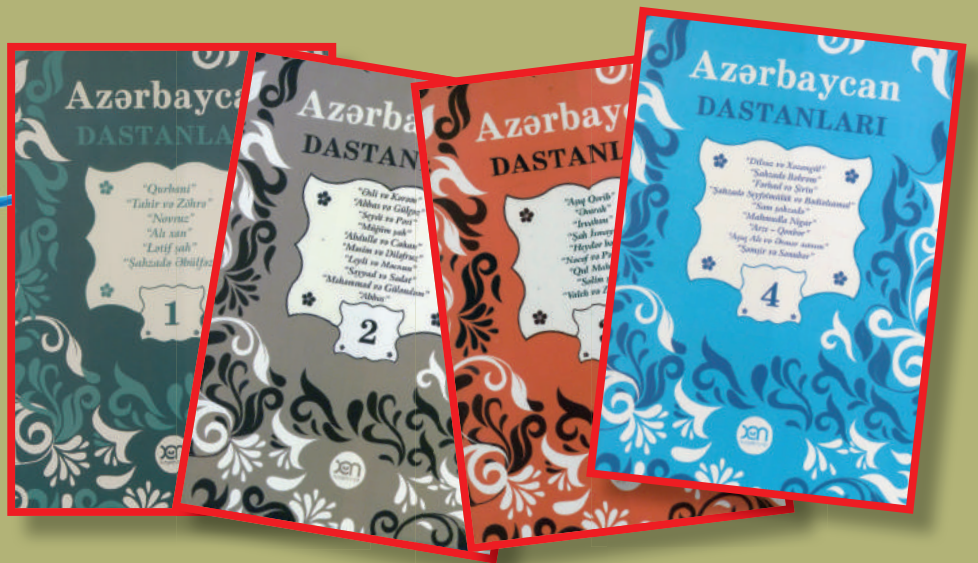
Anita Qaneri Səhraların tədqiqi

Bu kitab oxuculara dünyadakı səhralar, qum təpələri, duz gölləri və bu yaşayış məskəninə məxsus heyvanat və bitki aləmi barədə geniş məlumat verir.

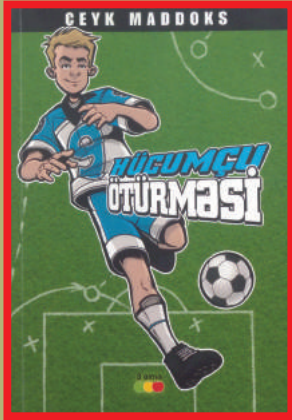
Ellen Prager Köpəkbalıqlarının dostu

Kitab, okean canlılarından təhlükə siqnalı alan Tristan və onun dostlarının Baham adalarındakı xilasetmə işlərinə qoşulmasından bəhs edir.

Azərbaycan dastanları - 4 cildə

Mövzusu əsasən qəhrəmanlıq, sevgi, vətənpərvərlik olan bu dastanlar el şairləri və aşıq sənəti ustadları tərəfindən yaradılıb və el məclislərində ifa edilərək yaddaşlara həkk edilmişdir. Kitabda yer alan dastanlarda xalqın həyat və mübarizəsi, fikir və arzuları əksini tapır.

Ceyk Maddoks
Hücumçu ötürməsi

Kitabda dörd ildir ki, həvəskar komandanın ən yaxşı oyunçusu seçilən istedadlı hücumçu Cek Kuperin səyyar liqada üzləşdiyi çətinliklərdən və onların həlli yollarından danışılır.

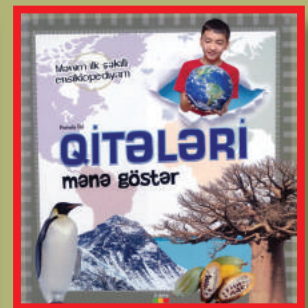
Aqşin Cəfərov
Şahin və Şəhlanın sərgüzəştləri

Müəllif uşaq, yeniyetmə və gənclərin elektron aləmin onları real həyatdan ayırmasını və təbiətə, insanlara olan marağını azaltmasını fantastik elementlərin köməyi ilə təsvir edir.

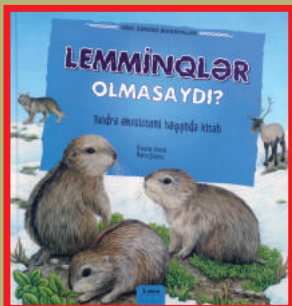
Meri Şu
Nəqliyyat vasitələrini mənə göstər

Kitabda bütün nəqliyyat vasitələri, onların maraqlı xüsusiyyəti və müxtəlif detalları barədə məlumatlar var.

Pamela Del
Qitələri mənə göstər

Kitabda bütün qitələr, onların bitki və heyvanat aləmi, Yer kürəsinin coğrafiyası barədə məlumatlar toplanıb.

Syuzan Sleyd və
Karol Şvarts
Lemminqlər olmasaydı?

Bu kitab Tundra ekosistemi haqqındadır.

Patrisiya Vuster
Süxurları və mineralları mənə göstər

Kitabda, planetimizdə rast gəlinən kosmik mənşəli süxurlar, minerallar, süxurların aşınması nəticəsində yaranan relyef formaları barədə geniş məlumat verilir.

Məntiqi sual

Koftada neçə deşik var?

Çayniki və paroxodu birləşdirən nədir?

Bolid və tornadonu birləşdirən nədir?

Boğazlı çəkmə ilə karandaşı nə birləşdirir?

Ötən sayımızdakı məntiqi sualların cavabları

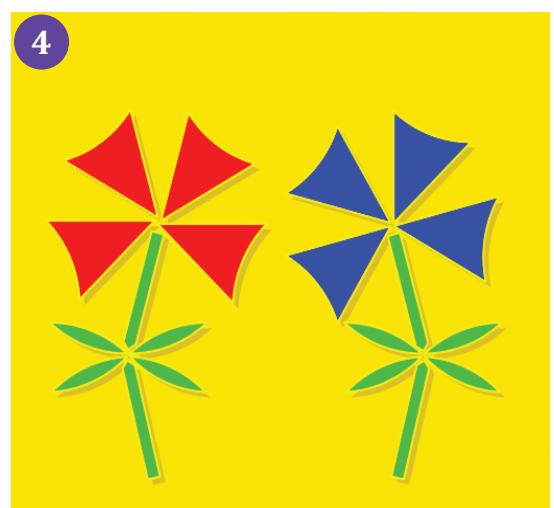
Müdrük kəlamları yer üzünə yayan kağızdır.

Kitabların səhifələri arasında ancaq üz qabıqları var

3 Şəhərin adı Kvebekdir.

İT YARIŞI

Bu idman bir başqa idmandır. Adernalin dolu. Sevinc, həyəcan, ruh yüksəkliyi və sevgi dolu. Bütün qalibyyət və müvəffəqiyyət dördəyahlı dostların sədəqət və məharətindən asılıdır. Və yalnız bu məharətə və sədəqətə güvənənlər bu idman növünün qalibləri ola bilirlər...

Hər kirşəyə 16 it qoşulur. Bu, bir komanda hesab edilir. Kirşəni idarə edən idmançı kayur adlanır.

Bu idman növündə sürət artıb. Deməli, itlər və insanlar daha təcrübəli olub. Əvvəllər finişə 20 günə çatan itlər, indi bu yolu 10 günə qət edirlər. Bu oyun təzə başlananda isə yol 33 günə qət edilirdi. Belə çıxır ki, zaman nəinki insanları, hətta itləri belə sürətləndirməyi bacarıb. İt-idmançılar isə bu məqsədlə yaxşı yedizdirilir, geyindirilir və dincəldilir. İtlər isti yeməklə və yumşaq saman yataqla tez-tez mükafatlandırılır. Və bir də...

Hə bir də soyuq və şaxtalı Alyaskada kirşəyə qoşulmaq və günlərlə yol getmək sənə asan gəl-

məsin. İtlər mütləq çəkmə geyinməlidirlər ki, ayaqları donmasın və zədələnməsin. İtlərin çəkmələrini kayurlar özləri tikir. Və hər it üçün 8 dəst çəkmə ehtiyatı tuturlar. Yol uzaq və çətindir... Ehtiyat isə kayurun yaraşığıdır...

İT LÜĞƏTİ

Mahir kayur "it dili"ni əla bilməlidir. İtlər onun komandasını başa düşsün deyə. Bu, itlərə verilən "otur", "dur", "pəncəni ver" kimi sadə komandalar deyil. Trasda hərəkət qaydalarını sadə və anlaşılıqlı dildə itlərin diqqətinə çatdırmaq lazımdır. "Sağa", "sola", "irəli", "yavaş", "cəld" və s. Bu və digər mühüm komandaları it dilinə çevirib çatdırdınsa, əla kayursan, bilmədirsən, ya itlərin marşrutdan çıxacaq, ya da sənə əhəmiyyət verməyib sürəti azaldacaqlar. Deməli qalibyyət sadəcə dördəyahlıların məharət və sədəqətindən deyil, həm də insanın məharət və ustalığından asılıdır.

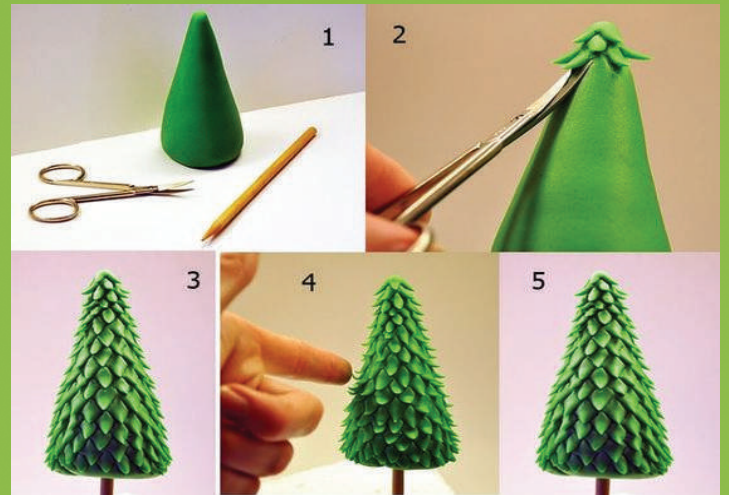
Finiş və sonda qırmızı fənər...

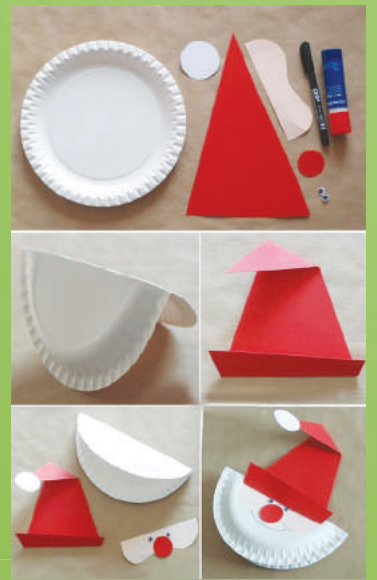
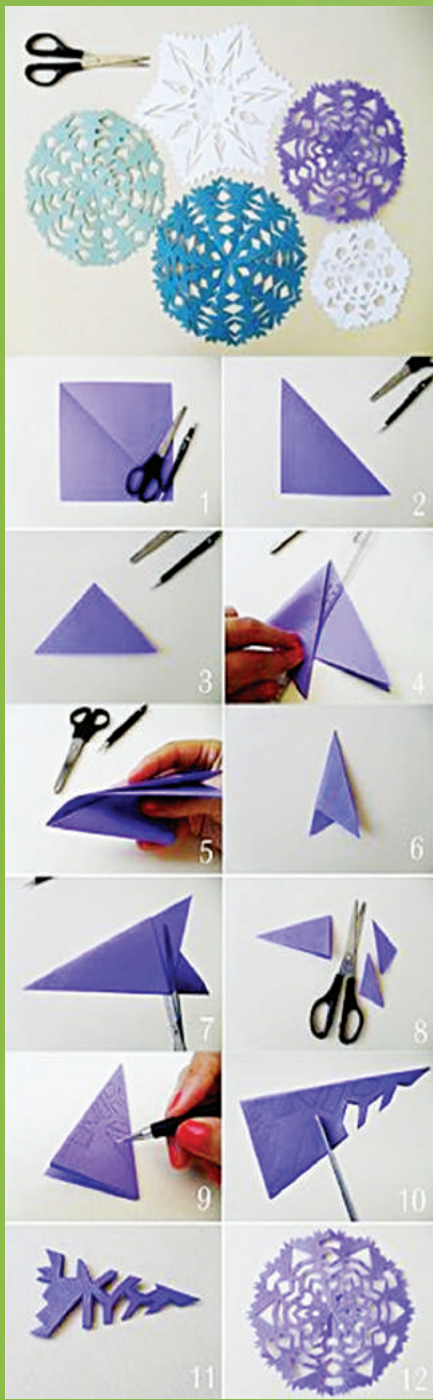
Əgər kirşə finişə çatıbsa, deməli diplom və "qırmızı fənər"lə mükafatlandırılacaq. Çünki bu oyunda iştirak böyük hörmət tələb edir. Qələbə mühümdür, amma iştirak əsasdır. Çünki sərt iqlim şəraitində 1,5 min km. yol qət etmək nə hər kişinin, nə də hər itin hünəridir. Bir sözlə "start" komandası verilən kimi finiş zonası yerləşən Hom şəhərində qırmızı fənər yanır. Və sonuncu iştirakçı gələne qədər yanmaqda davam edir...

Yaradıcılıq emalatxanası

Bayırda qışdır. Hər tərəf parıldayır. Küknarlar ağ qar örtüyünün altında sakitcə öz qış həyatını yaşayır. Mənzillərdə isti şorba, ətirli çay və səmimiyyət var. Sevinc və səadət dolu anları doğmalarla bölüşmək, Yeni il arzuları diləmək üçün isə nə lazımdır?! Bilmədin... Deyimmi?! Cürbəcür, rəngbərəng açıqçalar. Onları almaq üçün isə qarlı və şaxətli havada hara çıxasan?! Bəlkə özün düzəldəsən. Həvəsin varsa, başla. Rəngli kağızlar, karandaşlar, yapışqan, rəngbərəng düymələr, muncuqlar, atlas lentlər... Bir sözlə, təki yaratmağa həvəs olsun... Sənə uğurlar!

Baş redaktor: Şəhla Qəmbərova
Korrektor: İlahə Quliyeva

Redaktor: Sevinc Nuruqızı
Bədii tərtibat: Aqil Tağıyev

Müəlliflik hüququ F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasına məxsusdur. Xüsusi icazə olmadan jurnalın surətini, elektron variantını çap etmək və yaymaq qanuna ziddir.

Jurnalımıza abunə olmaq üçün aşağıdakı ünvana müraciət edə bilərsiniz.

Ünvan: Bakı AZ1022 S.Vurğun küçəsi 88

Tel: (+99412) 5970851, **Faks:** (+99412) 5970879.

«Aspoliqraf LTD» nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsinin mətbəəsində hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçib. **Qeydiyyat nömrəsi:** № 3926 – 06.11.2014

2006-cı ilin noyabrından çıxır.

Təşkilati dəstək: Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Təsisçi: F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası

web: www.clb.az

facebook: fb.com/clb.az

twitter.com: childlibbaku

instagram: firidunbey_kocerlikitabxanası

youtube: F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası

Üz qabığında: Ağadada Kənan